Flere eldre velger vaksine

Tall fra nasjonalt vaksinasjonsregister SYSVAK viser god oppslutning om vaksinene i voksenvaksinasjonsprogrammet. Folkehelseinstituttet (FHI) ser spesielt en økning for influensa- og pneumokokkvaksine.

Voksenvaksinasjonsprogrammet ble etablert høsten 2025. Programmet består av influensa- og koronavaksine til eldre og risikogrupper, samt tilbud om pneumokokkvaksine til personer fra det året de fyller 65 år.

Vaksinasjonsdekningen mot influensa blant personer over 65 år har økt, og flere kommuner har nådd det nasjonale målet på 75 prosent. I sesongen 2025–2026 var den nasjonale vaksinasjonsdekningen mot influensa 69 prosent blant personer over 65 år. Det er en økning på tre prosentpoeng sammenlignet med sesongen før.

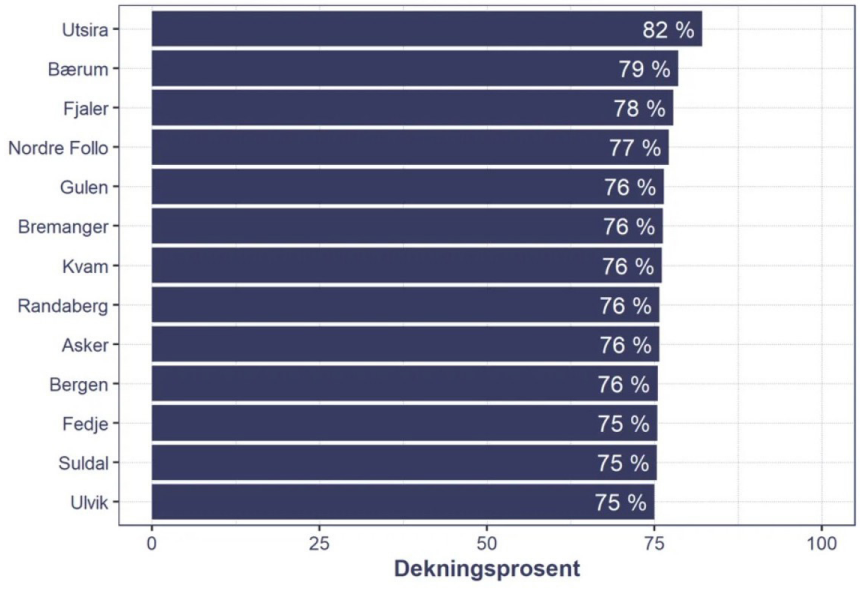
– En svært gledelig utvikling, sier Kjersti Rydland, leder av voksenvaksinasjonsprogrammet ved FHI.

Vaksinasjon mot pneumokokksykdom ble i fjor for første gang tilbudt som en del av et nasjonalt vaksinasjonsprogram for voksne. Blant personer født i 1960 var 43 prosent registrert vaksinert mot pneumokokksykdom ved slutten av forrige sesong Det er en økning fra 13 prosent ved start av vaksineringen høsten 2025.

Blant personer som er 75 år eller eldre, var den nasjonale vaksinasjonsdekningen mot covid-19 på 48 prosent. Dette er en klar nedgang sett i forhold til fjorårssesongen, og nedgangen kan ses over hele landet.

– Vi oppfordrer flere av de eldste til å benytte seg av tilbudet om koronavaksine. Beskyttelsen avtar over tid, og derfor er det viktig å ta vaksinen når den anbefales, sier Rydland.

Tallene viser betydelige forskjeller i vaksinasjonsdekningen mellom fylker og mellom kommuner. Dette gjelder vaksinasjon mot både influensa, korona og pneumokokksykdom. For influensavaksinen var variasjonen mellom kommuner fra 36 til 82 prosent for laveste og høyeste dekning, mens tilsvarende spredning for koronavaksine var på mellom 15 og 71 prosent. Ulikheten i dekning mellom kommuner var likevel størst for pneumokokkvaksinering av 1960-årskullet hvor dekningen lå mellom 10 og 89 prosent.



Figur 1: Oversikt over kommuner med minst 75 prosent vaksinasjonsdekning mot influensa blant personer 65 år eller eldre. Kilde: SYSVAK, Folkehelseinstituttet.

Akademikerprisen til KI-forsker Inga Strümke



Foto: Mona Haugli

KI-forsker Inga Strümke tildeles Akademikerprisen 2026 for sitt bidrag til å gjøre kunnskap om kunstig intelligens tilgjengelig for folk flest. Hun har markert seg som en tydelig og kritisk stemme om teknologiens makt og konsekvenser, skriver Akademikerne.

– Mesteparten av forskningsfronten innen KI er bak lukkede dører. Det vi får vite, er i stor grad det selskapene selv kommuniserer, eller det tidligere ansatte forteller når de advarer om en eksistensiell trussel fra KI. Uavhengige forskere har en helt avgjørende oppgave: Å gi samfunnet kunnskap som ikke er kontrollert av dem som tjener på teknologien, sier prisvinner Inga Strümke.

– Å få denne prisen akkurat i år betyr helt ubeskrivelig mye for meg. Vi har heldigvis kommet forbi det tidligere narrativet der aktiv formidling er ensbetydende med å ofre akademisk kredibilitet, fortsetter Inga Strümke, som har viet en stor del av sitt akademiske virke til formidling.

For Strümke handler formidlingen om å gjøre en teknologi som påvirker stadig mer av samfunnet, forståelig for flere.

– Det viktigste folk bør forstå om KI akkurat nå, er at det ikke er magisk, at det er mulig å forstå, og at det er den mest potente digitale teknologien vi noensinne har laget, sier Strümke.

Akademikerprisen gis til personer som bidrar til akademisk frihet og kunnskapsformidling. Juryen trekker særlig frem prisvinnerens rolle som en fri og kritisk stemme på et felt der teknologien utvikler seg raskere enn reguleringen, og store kommersielle selskaper har betydelig innflytelse.

– Inga Strümke gir oss kunnskap vi trenger for å stille kritiske spørsmål om en tek-

nologi som får stadig større innflytelse på livene våre. Hun har bidratt til å flytte KI-debatten fra tech-industriens hype og folks frykt til kritisk forståelse. Slik bidrar hun til en mer opplyst offentlig debatt og viser hvorfor fri og uavhengig forskning og formidling er så viktig, sier juryleder Håkon Skard.

Strümke er førsteamanuensis ved NTNU. I forskningen sin undersøker hun blant annet hva som skjer når algoritmer får makt til å påvirke beslutninger, og hvordan KI kan reguleres for å sikre ansvarlighet og demokratisk kontroll.

Akademikerprisen består av 200 000 kroner og en skulptur av Nico Widerberg. Tidligere vinnere er blant andre Tiril Willumsen, Thomas Hylland Eriksen, Anine Kierulf, Andreas Wahl, Dag Berild, Kalle Moene og Dag O. Hessen.

Tidendes pris for beste kasuspresentasjon 2026

Tidende delte ut pris til beste kasuspresentasjon for sjette gang under åpningen av NTFs landsmøte i Stavanger 29. oktober. Prisen gikk til Torgils Lægreid for kasuistikken Kompositttfyllinger i grenseland, publisert i Tidende nr. 9, 2024.

Juryen besto av medlemmene av Tidendes redaksjonskomité: tannlege Odd Bjørn Lutnæs, tannlege Eli-Karin Bergheim og professor Malin V. Jonsson

Om vinneren av Tidendeprisen sier juryen:

«Artikkelen tar opp en klinisk problemstilling som mange møter jevnlig. Den belyser betydningen av personlig tilpassede behandlingsalternativ – det vil si: å se hele pasienten.

Valget mellom krone og stor kompositt-fylling er noe de fleste av oss står i jevnlig, uavhengig av sektor.

Artikkelen går grundig gjennom hele resonnementet – kliniske og radiologiske funn og vurderinger, prognose, økonomi, bespa-relse av tannsubstans – og er direkte anvendbar i praksis.

Gjennomgående god norsk fagterminologi, presise formuleringer og en godt disponert tekst med gode illustrasjoner, gjør artikkelen lett å følge.»



Foto: Heidvig Klem Furset, NPG

Fagstoffet i Tidende er viktig for norske tannlegers kliniske hverdag, og representerer også en viktig kilde til etterutdanning. For de fleste tannleger er Tidende det eneste tidsskriftet de leser. For å inspirere tannleger, enten de jobber klinisk, underviser eller forsker, til å sende inn fagstoff til Tidende, er det opprettet to priser som deles ut vekselvis: én for beste kasuistikk og én for beste originalartikkel. Den siste vil erstatte prisen for beste oversiktsartikkel fra og med 2027.

Det er mange som vil publisere i Tidende og i toårsperioden fra høsten 2024 til våren 2026 publiserte tidsskriftet 18 kasuistikker med norsk førsteforfatter, sammenlignet med ni kasuistikker i perioden 2022-2024. Blant de 18 var flere både gode og relevante, og det var ikke lett for juryen å kåre en vinner.

Kriteriene bak juryens begrunnelse har vært innholdets relevans for Tidendes lesere; disposisjon, fremstillingsform og lesbarhet, deriblant bruk av godt, norsk fagspråk; diskusjon av behandling og prognose og eventuelle alternative løsninger; illustrasjoner, som røntgen og kliniske bilder og tverrfaglige tilnærminger.